

УДК 004:159.964

ВПЛИВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА

Мельник Сніжана Володимирівна

Науковий керівник: доцент, кандидат пед. наук Франчук Н.П.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

У статті проаналізовано вплив мережі Інтернет на розвиток та формування особистості школяра. Виявлено переваги та недоліки тривалого перебування школярів у світі віртуальної реальності. Підведено підсумки стосовно впливу на дітей неконтрольованого використання мережі Інтернет.

Ключові слова: мережа Інтернет, всебічний розвиток, адикція, віртуальний світ.

**Influence of network is the internet on development and forming of personality of
schoolboy**

Snizhana Melnyk

Scientific supervisor: docent, candidate of pedagogical sciences Franchuk N.P.

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

The article analyzes the influence of the Internet on the development and formation of a student's personality. The advantages and disadvantages of long-term stay of students in the world of virtual reality are revealed. Summed up in relation to influence of the out-of-control use of network the Internet by children.

Keywords: network the Internet, all-round development, virtual world, dependence.

У сучасному світі використання мережі Інтернет все активніше входить до навчально-виховного процесу загальної середньої освіти. Тому одночасно відбувається практичне використання освітніх характеристик всесвітньої мережі досвідченими вчителями-практиками та дослідження і теоретичне обґрунтування дидактичних властивостей, функцій і можливостей застосування телекомунікаційних мереж. Мережа Інтернет, у порівнянні з іншими телекомунікаціями та мережами, є найбільш поширеною і перспективною в освіті не тільки завдяки її доступності, порівняно невисокій вартості та широкому використанню в різних галузях людської діяльності, техніки і життя,

а й завдяки її особливим дидактичним можливостям щодо застосування в навчальному процесі закладів освіти.

Широкі верстви населення незалежно від віку, освіти та соціального статусу приваблює динамічне використання нових засобів телекомунікації, зокрема Інтернету як потужного глобального інформаційного ресурсу. Водночас неконтрольоване використання Інтернет-мережі перетворилося на загрозу гармонійного розвитку особистості, її психічного здоров'я, або ж навіть призводить до летальних випадків. Тому проблема Інтернет-залежності та розвитку особистості школяра в цих умовах все більше привертає увагу представників державної влади та вчених у різних країнах світу і спонукає до її глибшого дослідження та пошуку шляхів подолання.

Відомо, що використання новітніх комп'ютерних та інформаційних технологій, а особливо мережеві, суттєво впливає на життєдіяльність дитини та розвиток її розумових здібностей. Вчені висувають припущення, що збільшення обсягу даних і прискорення їх опрацювання людиною може згубно вплинути на розвиток дитини.

Аналіз літератури показує, що мережеве середовище здатне впливати навіть на психічне здоров'я особистості. Вченими відзначаються випадки хворобливої пристрасті до участі в мережевих процесах (так званої "інтернет-залежності") [1]. Дана залежність проявляється у нав'язливому бажанні необмежено довго продовжувати спілкування з використанням мережі. Для підлітків, що отримали доступ до Інтернету, віртуальне середовище іноді здається навіть більш адекватним, ніж реальний світ. Можливість «перевтілитися» в якусь безтілесну "ідеальну особистість" відкриває для них нові відчуття, що їм хочеться випробувати постійно, або дуже часто. Фахівці відзначають, що до деякої міри зазначена залежність близька до патологічної захопленості азартними іграми. Психологи виокремлюють кілька підтипів такої залежності, враховуючи те, до чого сформувалася пристрасть у конкретної особистості: віртуальним знайомствам, мережевим азартним іграм, комп'ютерним іграм, або нав'язливому переміщенню Web-вузлами. Патологія

виявляється в руйнуванні звичайного способу життя, зміні життєвих орієнтирів, появі депресії, наростанні соціальної ізоляції, притуплення розвитку [3].

Сприяючи розвитку інтелектуальних здібностей школярів, комп'ютеризована діяльність може пригнічувати сферу міжособистісної взаємодії, обмежуючи реальні соціальні контакти. Надмірне перебування в мережі Інтернет, труднощі у встановленні та підтримці міжособистісних відносин через особливості світосприйняття та пізнавальних процесів, обумовлених взаємозв'язків з віртуальною реальністю комп'ютерних технологій, призводять до спрощення системи відносин «людина-людина» у школярів, включених в комп'ютеризовану діяльність. В особистісному розвитку у них переважають характеристики людини-діяча і погано розвинені властивості людини-суб'єкта соціальних взаємин.

Вони менш поінформовані про всі тонкощі людських взаємин, все, що відбувається схильні оцінювати логічно, раціонально, за допомогою розумових операцій, що не завжди прийнятно для міжособистісних відносин [4].

Нечітке усвідомлення компонентів емоційно-чуттєвої сфери під час сприйняття іншого свідчить про низький рівень заглибленості в дану сферу людського буття в цілому, виродження її регулятивної функції. В організації міжособистісної взаємодії, що є в підлітковому віці особливою умовою і основою набуття життєвого досвіду, знижується роль емоційно-чуттєвого компоненту, а отже культурний та моральний розвиток майже не прогресує.

Дозована та спрямована робота в мережі Інтернет також має і багато позитивних якостей, особливо на етапі пізнання світу, формування корисних навичок. Школярі отримують великі можливості для всебічного саморозвитку, освіти та розширення комунікативних зв'язків. Але, як не парадоксально, ці надбання призводять до зниження культурного рівня, моральних якостей, пам'яті та уваги школярів; розвитку ізольованості від оточуючих. У «комп'ютеризованого» покоління відмічаються зміни фундаментальних духовно-культурних засад, понять і уявлень, а інтелектуальний розвиток відбувається в іншому соціально-часовому вимірі. Використання

інформаційних технологій має гіпнотичний вплив на інтелект та духовність підлітків, а неконтрольоване використання комп'ютерних ігор може призвести до повного змішування реального та віртуального світу.

Привабливість комп'ютерного простору для школярів обумовлена наявністю «власної території», яку складно контролювати дорослим; можливістю самостійно приймати рішення. Зворотна сторона тривалого перебування у віртуальних обставинах – психологічний інфантилізм із відсутністю відповідальності за свої вчинки, агресивність або емоційна холодність, певне звуження кругозору, ризик асоціальної поведінки.

А ще, тривале перебування у світі віртуальної реальності у підлітковому віці може стати причиною адиктивної поведінки, що характеризується прагненням перебувати в мережі Інтернет якомога довше та є проявом соціальної дезадаптації. Сприяють розвитку залежності можуть дефекти виховання в сім'ї, а також шкільні вимоги: гіперопіка, емоційна нестабільність, зайва вимогливість батьків та вчителів тощо.

Вчителі інформатики, щодня стикаються з такими проблемами, наприклад: діти як тільки мають найменшу змогу доступу в мережу Інтернет, відразу ж починають грати в ігри. Це свідчить про те, що найбільш небезпечними є рольові комп'ютерні ігри, надмірне використання яких може сформувати стійку психологічну залежність. Школярі, вибираючи комп'ютерні ігри, не враховують вікових психологічних особливостей і в результаті це може вплинути на формування особистості школяра в період активної соціалізації. Дитина отримує гострі, яскраві враження у віртуальному світі і не прагне повертатися в реальність. Тобто ні уроки, ні оточення рідних дітей не цікавлять. Тому саме на таких етапах життя потрібно дібрати ефективні розповіді, бесіди та забезпечити дітей знаннями про можливі наслідки. Старатися на уроках використовувати Інтернет строго лише для виконання практичних завдань. Також, рекомендується, на кожному уроці приділяти кілька хвилин цікавинок, щоб викликати бажання школярів всебічно розвиватися.

Багато хто думає, що у світі більше інформаційних технологій та сучасних пристроїв за допомогою яких можна покращити та полегшити життя дітям та підліткам. Проте і вчителі, і батьки часто забувають, що впровадження у широке користування мобільних телефонів, стаціонарних та портативних комп'ютерів, бездротового доступу до мережі Інтернету та інших технологічних нововведень потребує правильного та раціонального використання цих засобів.

Існує зв'язок між порушенням поведінки школярів, когнітивними змінами та частотою і тривалістю використання мобільних пристроїв з доступом до мережі Інтернет. Такому зв'язку віддається перевага перед реальним спілкуванням, а відсутність повідомлень викликає тривожність та напруження, дратівливість та зниження настрою. Читання з екрану та мобільна ігроманія призводять до напруження очей і можуть передувати порушенню зору.

Тому необхідним є проведення профілактичних заходів щодо попередження технологічних залежностей у дітей. Педагоги повинні інформувати батьків щодо ризиків неконтрольного використання комп'ютера, мережі Інтернет, мобільних пристроїв їхніми дітьми.

Потрібно пам'ятати, що гармонійний розвиток особистості і високий рівень психічного здоров'я будуть забезпечені тоді, коли людина з дитинства житиме і розвиватиметься в умовах сприятливого психогігієнічного інформаційного середовища.

Попри поширення Інтернет-технологій, підвищення популярності соцмереж, можна уникнути їх негативного впливу на розвиток дітей. Для цього батьки повинні подбати про всебічне виховання своїх малюків і обмежити їм доступ до комп'ютерів, принаймні, до формування у них адекватного ставлення до життя й навколишнього світу.

Можна порекомендувати батькам, по-перше, цікавитися, як вони використовують комп'ютер. Треба намагатися регламентувати час, проведений дитиною за комп'ютером. Це стосується і вчителів. Головне – увійти в простір

дитини. І тільки розпочавши розмовляти на її мові, можна перетягнути дитину з віртуального простору в реальний.

По-друге, батькам потрібно пам'ятати, що використання комп'ютера насильно «приковує» до стільця, чого допускати не можна [2]. Треба заздалегідь планувати прогулянки на свіжому повітрі, причому дізнаватися, коли дитині буде зручніше. Частіше намагатися вести з дитиною відверті розмови. У школі потрібно проводити хвилинки релаксації та фізкультхвилинки.

По-третє, не треба забувати, що є спеціальні програми, за допомогою їх можна блокувати злоякісний та негативний контент, на який дитина, сама того не бажаючи, може натрапити.

Проте вчителі та батьки повинні намагатися скористатися позитивними характеристиками комп'ютера. Він є не просто друкарською машинкою або ігровим автоматом, а й потужним знаряддям для програмування, веб-дизайну, комп'ютерної графіки, анімацією.

Отже, можна зробити висновок, що вплив неконтрольованого використання мережі Інтернет на особистість має негативні наслідки, особливо в підлітковому віці. Надмірна захопленість молоді людини кіберсередовищем може призвести до інтернет-адикції, внаслідок якої відбувається знецінення реальності, змінення системи цінностей, мрій та прагнень, що в свою чергу, позначається на процесі життєвого планування та розвитку [4]. Особливо великої уваги вимагають до себе ті підлітки, чий відхід від реальності поки що не знайшов свого яскравого вираження, хто лише починає засвоювати адиктивні манери поведінки у зіткненнях з вимогами середовища.

Досліджуючи реальний стан проблеми, виявлено, що існує необхідність цілеспрямованої роботи над формуванням у свідомості учнів єдиної інформаційної картини світу, операційного стилю мислення, комп'ютерної грамотності поряд із формуванням духовних цінностей, вихованням всебічно розвиненої особистості.

Отже, потрібно з дитинства забезпечувати сприятливі умови психогігієнічного інформаційного середовища для гармонійного та всебічного розвитку особистості.

Список використаної літератури:

1. Вакулич Т.М. Психологічні чинники запобігання Інтернет-залежності підлітків: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / Т.М. Вакулич. – К., 2006. – 19 с.
2. Кірпічніков В.Ю. Культура роботи за комп'ютером та здоров'я людини [Текст] / В.Ю. Кірпічніков // Безпека життєдіяльності. – 2012. – №4. – С.3.
3. Церковний А. Аспекти формування Інтернет- залежності [текст] / А. Церковний // Соціальна психологія. – К., 2004. – № 5 (7). – С.149-154.
4. Фатунова В.М. Інтернет-середовище як фактор психологічного розвитку комунікативного потенціалу особистості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / В.М. Фатунова. – К., 2004. – 21 с.
5. Франчук Н. П. Інформаційна безпека дітей у мережі Інтернет / Н. П. Франчук, О. Ю. Рокицька. // Проблеми інформатизації навчального процесу в педагогічному навчальному закладі: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 2017. – С.142-143.